

Betalingsbalance, skattetryk og dansk økonomis sårbarhed

Overskuddet på betalingsbalancens løbende poster består dels i overskuddet på varehandels- og tjenestehandelsbalancen, dels renteudgifter og andre løbende overførsler (bl.a. til EU). Betalingsbalancestatistikken er omlagt siden januar 2005, og er derfor ikke direkte sammenlignelig med tidligere år. Finansministeriet skønner, at tallene hidtil svarer til vurderingen i Økonomisk Redegørelse december 2005, hvor saldoen er skønnet til 49,3 mia. kr. svarende til 3,2 pct. af BNP, jf. tabel 1.

Tabel 1. Betalingsbalancens løbende poster							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Mia.kr.							
Handelsbalancen	49,7	50,1	50,2	42,2	45,1	44,3	41,9
Do. i pct. af BNP	3,7	3,7	3,6	2,9	2,9	2,8	2,5
- Landbrugsvarer	45,5	41,6	38,0	36,9	38,4	39,5	40,8
- Energivarer	5,1	8,1	8,5	11,1	12,0	8,4	1,1
- Industrivarer	0,8	1,9	6,1	-8,1	-13,4	-11,8	-8,3
- Andre varer	-1,7	-1,4	-2,5	2,3	8,0	8,2	8,3
Tjenestebalancen	39,0	30,1	34,5	31,1	37,7	42,3	49,4
- Turister	2,5	1,3	0,2	-0,7	-6,6	-7,0	-7,6
- Øvrige tjenester inkl. søtransport	36,5	28,7	34,3	31,8	44,3	49,4	57,0
Vare- og tjenestebalance	88,7	80,1	84,7	73,3	82,8	86,6	91,3
Do. i pct. af BNP	6,6	5,9	6,0	5,0	5,4	5,4	5,5
Formueindkomst, netto	-24,9	-22,1	-15,0	-11,5	-7,5	-6,0	-4,0
EU-betalinger, netto	-2,8	-3,5	-4,0	-5,0	-4,8	-8,3	-8,0
Andre løbende overførsler	-20,9	-24,3	-19,6	-21,1	-21,3	-21,8	-22,2
Løbende poster, i alt	40,1	30,3	46,1	35,8	49,3	50,5	57,0
Do. i pct. af BNP	3,0	2,2	3,3	2,5	3,2	3,1	3,4

Kilde: Finansministeriet, Økonomisk Redegørelse dec 2005 (ADAM's databank og egne beregninger).

I Økonomisk Redegørelse december 2005 er de ændrede forhold vedrørende betalingsbalancen beskrevet og indarbejdet i fremskrivningerne. Det konstateres i den forbindelse, at et overskud nu er mindre følsomt overfor indenlandsk kapacitetspres, hvorfor det ikke på samme måde som hidtil kan bruges som indikator for kapacitetsudnyttelsen. Dette skyldes navnlig, at energisektorens og søfartens bidrag i større udstrækning trækker på udenlandsk kapacitet.

Overordnet set følges handelsbalancen og den indenlandske efterspørgsel pænt ad. Forskydningen mellem handelsbalanceoverskuddet og betalingsbalanceoverskuddet afspejler dels bytteforholdsforbedringer, dels fremgangen for rederierhvervet, som afspejles i tjenestebalancen, samt de reducerede nettorentebetalinger til udlandet.

For varehandelsbalancestatistikken er opgørelsen ikke ændret, og generelt bidrager landbruget, medicinalindustrien og olieproduktionen positivt, hvorimod maskiner og transportmidler trækker i modsat retning. Sidstnævnte afspejler bl.a. stigningerne i bilkøbet. Udviklingen i varehandelsbalancen (samlet og udvalgte kategorier) fremgår af figuren. Bytteforholdet har gennemgående udviklet sig fordelagtigt for Danmark, hvorved vi adskiller os fra nabolande som Sverige og Finland. Til forskel fra disse har dansk eksport kunnet afsættes til højere priser, samtidig med at stigningerne i importpriserne har været mere afdæmpede. De højere eksportpriser afspejler navnlig højere oliepriser og højere fragtrater inden for søtransporten, men også det højere videnindhold i f.eks. medicinalvarer, mens de lave importpriser kan henføres til billige elektronikvarer og tekstilvarer.

I Nationalbankens kvartalsoversigt 1 2005 beskrives situationen ved at: "Produktmikset i den danske udenrigshandel er således overordnet set godt... Danske virksomheder har tilsyneladende været gode til at opdyrke nye markeder med høj vækst. En sådan diversifikation af eksporten gør dansk økonomi mindre sårbar overfor afsætningsproblemer på et enkelt marked, men naturligvis ikke over for den globale konjunktur." Desuden citeres Dansk Industri for en opgørelse af, at 40 pct. af den danske vareeksport udgøres af "up-market"-produkter kendetegnet ved at kunne afsættes til priser, der er højere end konkurrenternes.

Man skal i øvrigt være varsom med at udpege bestemte erhverv til særligt gode eller dårlige for betalingsbalancen. Det er således ikke nok at se på størrelsen af eksporten. Man må også se på hvilken import, eksportindtægterne fører med sig. I sidste ende bestemmes betalingsbalancen af balancen mellem opsparing og investeringer. Betalingsbalancen er identisk med den private sektors opsparing fratrukket dens investeringer plus den offentlige sektors overskud.

Sammenhængen til skattetryk, sårbarhed og holdbarhed

En holdning om at dansk økonomi skal styres efter en betalingsbalance-målsætning er uhensigtsmæssig. Betalingsbalancen og handelsbalancen kan være nyttige indikatorer for kapacitetsudnyttelsen og presset på dansk økonomi som følge af udviklingen i indenlandsk og udenlandsk efterspørgsel. At der sker forskydninger i forhold til hvordan disse

indikatorer skal tolkes er vigtigt at være opmærksom på, og dette indgår tydeligvis i overvejelserne, jf. Økonomisk Redegørelse december 2005.

Således er det netop muligt med voksende overskud, selv om kapacitetsudnyttelsen stiger, når bytteforholdet forbedres. Betalingsbalancen kan tilsvarende også blive forbedret i en situation, hvor aktiviteten er faldende. Hvis man ser bort fra bytteforhold og renter, valutakurser mv., sker der en vis forringelse af betalingsbalancen for tiden.

De særlige forhold, som gør sig gældende i energi- og søfartssektorerne, ændrer ikke ved at reformovervejelser bør baseres på et konkret defineret holdbarhedsbegreb, der afgør hvorvidt og hvornår der er råderum til skattelettelser med lavere skattetryk til følge.